

Een “Johannes” is een grensganger in dienst van de Christus

door Myriam Driesens

Op het hoogste punt van de zonnebaan, begint op 24 juni de Johannestijd met het vieren van St. Jan, Johannes de Doper. Op de traditionele heiligenkalender verschijnt deze dag als zijn geboortedag. Dat is niet onlogisch als je het evangelie van Lukas erop naleest, want je kunt uitrekenen dat hij zes maanden vóór Jezus wordt geboren (Lk 1, 23-26). Minder bekend is dat volgens een oude traditie 24 juni ook de sterfdag is van Johannes de Evangelist. Deze twee figuren blijken bij nadere studie alles met elkaar te maken hebben en kunnen niet los van elkaar begrepen te worden.

Woord vooraf

In wat volgt is op de achtergrond heel wat esoterische kennis verwerkt uit de antroposofie. Wat ik heb geprobeerd, is om deze kennis direct uit de evangeliën en onze cultische teksten te laten aanvoelen, zonder dit dan verder esoterisch uit te werken. Het zou ook ruimschoots het kader van dit artikel overschrijden. Dat geldt ook voor de “derde” Johannes, de broer van Jacobus. Deze zonen van Zebedeüs treden altijd samen op en kregen van de Christus Jezus de naam “zonen van de donder”. Als een Johannes, kan het niet anders of hij moet een belangrijke rol gehad hebben, maar die is nog meer verborgen en nog betrekkelijk weinig esoterisch doorvorst. Wie in dit alles toch geïnteresseerd is, kan bij mij een literatuurlijst krijgen. Graag een mailtje sturen naar myriamdriesens@telenet.be

De naam Johannes

Dat de levens en hoge opdrachten van de Doper en de Evangelist helemaal met elkaar zijn verweven, merk je tot in details. Zo krijgt geen van beiden de naam Johannes – die “God is genadig” betekent – op de gewone manier. Bij Johannes de Doper is het de engel Gabriël die, net als bij Jezus, de naam meedeelt nog vóór de conceptie (Lk 5-20 en 57-64).

Bij Johannes de Evangelist is de toedracht meer verborgen:
Niet alleen in de esoterische traditie, ook vrij algemeen, wordt aangenomen dat de schrijver van het Johannes-evangelie dezelfde is als “*de leerling die de liefde van Jezus heeft ervaren*.” (Joh. 13, 23; 19, 26; 21, 7 en 20)”, namelijk Lazarus. Het gaat hier om de goddelijke liefde, de *agape*. Er wordt al naar deze leerling verwezen vóór de opwekking uit de dood van Lazarus, maar dan vanuit het perspectief van de Christus-Jezus: “*Jezus had Martha en haar zuster (bedoeld wordt Maria Magdalena) en Lazarus in zijn liefde opgenomen*.” (Joh. 11,5)”. Pas tijdens zijn opwekking gaat Lazarus de liefde van de Christus ook *ervaren*. Zijn opwekking uit, letterlijk, de dood, betekende het begin van een inwijdingsproces in de hoogste graad: een doordringen tot de Vader, de liefdesbron van alle bestaan, die kenbaar is in Christus. “*Niemand heeft ooit God gezien. De eengeboren Zoon die in het innerlijk van de Vader is, hij heeft hem doen kennen.*” (Johannes 1, 18)

Het hele Johannes-evangelie is daarna één en al een stromende genadevolle liefdesgetuigenis van de Christus-Jezus. *“Want ik leef en gij zult leven. Op die dag zult gij u hiervan bewust worden: Ik in mijn Vader en gij in mij en ik in u. Wie mijn opdracht in zich bewaart en daaraan trouw blijft, hij is het die mij liefheeft. En wie mij liefheeft, zal van mijn Vader liefde ontvangen en ik zal hem mijn liefde geven en zal zelf in hem tot verschijning komen. (Joh.14,19-21)”*. In en door de liefde van Christus is Lazarus gestorven en opgestaan in een totaal nieuw leven. Voortaan was hij (Lazarus-)Johannes.

Deze *openbare* inwijding – in de mysteriescholen stond daar de doodstraf op - was een noodzakelijke stap op de weg van Jezus Christus naar zijn eigen dood en opstanding op Golgotha. Het zorgde voor zijn betekenisvolle doodvonnis (Joh.11, 45-53).

Aan de volmaakte Zoon-Vader-inwijding van Johannes de Evangelist, ging echter een hele weg vooraf. Alles wat hem als Lazarus op de een of andere manier aan de aardewereld had gebonden, had hij moeten loslaten. En dat was veel, want hij was al jong een tempeloverste en dus een schriftgeleerde en een mens van aanzien. Hij leidde moreel een onberispelijk leven en was daarbij zéér rijk. Al deze uiterlijke en innerlijke rijkdom moest hij op aanraden van Jezus loslaten, wat hem in een zware crisis bracht, tot ziekte en dood. Hierbij wordt voor het eerst gezegd dat Jezus hem in zijn liefde opnam: *“Jezus zag hem aan en nam hem in zijn liefde op en zei tot hem: Eén ding ontbreekt u nog: ga heen en verkoop wat gij hebt en geef het aan de armen, en hemelse rijkdom zal uw deel worden; kom dan en volg mij! Hij ontstelde over dit woord en ging diep bedroefd weg, want hij had vele bezittingen (Markus 10, 21-22).”* We herkennen in hem de “rijke jongeling”, die bij wijze van spreken door het oog van een naald moest, wat een inwijding (maar ook een gewoon sterven), een *binnengaan in het Rijk Gods*, altijd vraagt. (Markus 10, 23-27).

Wat Johannes de Evangelist door en na een volledige en volmaakte Christus-inwijding verwerft, dat brengt Johannes de Doper al mee vanuit het voorgeboortelijke leven. Dit wordt ook gesuggereerd door de engel Gabriël, als hij naast de naam Johannes, ook voorspelt: *“Want hij zal groot zijn voor het aangezicht van de Heer, geen wijn noch sterke drank zal hij drinken en met heilige geest zal hij vervuld zijn reeds van de moederschoot af (Lk 1, 15-17)”*.

In de mensenwijdingsdienst wordt in het getijdengebed (epistel) van de Johannestijd, van Johannes de Doper gezegd, dat hij *“de Vadergeest draagt in de sfeer van zijn lichaam.”* Net zoals (Lazarus-)Johannes na diens inwijding.

Johannes de Doper en de mens Jezus

Nadat zowel Johannes en Jezus hun naam kregen vóór de conceptie in een boodschap van de engel Gabriël, kunnen we uit de beschrijving van Lukas (Lk 1, 39-44) afleiden dat Johannes en Jezus elkaar al kenden van in de moederschoot. Maar hun verwantschap en vriendschap

(Hun moeders waren nichten, Lk1,36, en in Joh. 3, 28-29 noemt Johannes zich *de vriend van de bruidegom.*), moeten oneindig veel verder reiken.

Het is Johannes de Evangelist die in het eerste hoofdstuk van zijn evangelie laat zien, dat er een intieme en ver-reikende band moet bestaan tussen Johannes de Doper en de mens Jezus als de drager van het Christuswezen. Sterker nog: hij moet op de een of andere manier de wetenschap of ervaring in zich dragen van de missie van de Godszoon, die mens wil worden. Hoe zou hij anders daarvan kunnen getuigen? *“Er is een mens geworden, van God gezonden.; zijn naam was Johannes. Deze kwam tot getuigenis om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden. Hij was niet het licht, maar hij was er om te getuigen van het licht. Want het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht, wilde in de wereld komen. (Joh. 1, 6-9)”*

Ook lijkt de Doper de Christus te herkennen nog vóór hij Jezus doopt. Mattheüs verhaalt namelijk dat hij Jezus ervan af probeert te houden om door hem gedoopt te worden. *“Ik zou de doop door u moeten ontvangen, en komt gij tot mij? (Matth. 3, 13-14)”*. Toch is hij de mens die door de doop ervoor moet zorgen, dat het Christus-Ik in de mens Jezus kan neerdalen.

Dat Johannes de Doper een incarnatie is van de profeet Elias, wordt door de Christus Jezus zelf uitgesproken in Matth. 11,14 en 17,13, en in Markus 9,10-13. Het is de vervulling van de voorspelling van de engel Gabriël, dat *“hij voor zijn aangezicht (van de Heer) zal uitgaan in de geest en de kracht van Elia.”* (Lk 1,17). Van Elias werd algemeen aangenomen, dat zijn terugkeer de voorbode was van de komst van de Messias.

Maar de band tussen Johannes de Doper/Elias en de mens Jezus, moet nog veel verder terugreiken in de tijd, tot in de oertijd van de schepping van de mens.

Wat als een sterk vermoeden uit de evangeliën spreekt, wordt bevestigd door het esoterische onderzoek van de antroposofie.

Johannes de Evangelist en de Christus Jezus

Als Johannes de Doper in eerste instantie vooral te maken had met de mens Jezus, en zijn aardse opdracht volbracht door hem in de Jordaan te dopen, dan heeft Johannes de Evangelist vooral te maken met de Christus Jezus. Hij werd (Lazarus-)Johannes vrij kort voor de gebeurtenissen op Golgotha.

Als Johannes wordt hij op een andere manier dan Petrus de centrale figuur onder de leerlingen. Petrus is voorbestemd om de kerk van de Christus op aarde uit bouwen. Die opdracht krijgt hij nadat hij kan belijden wie Jezus is. *“Hij (Jezus) zei tot hen: Maar, gij, wie zegt gij dat ik ben? Simon Petrus gaf hem ten antwoord: Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God. Jezus gaf hem ten antwoord: Zalig zijt gij, Simon, zoon van Jona. Niet vlees en bloed hebben het u onthuld, maar mijn Vader die in de hemelen is. En ik zeg u: gij zijt Petrus en op deze rots zal ik mijn gemeente bouwen.”* (Matth. 16, 15-18) De belijdenis van Petrus

gaat nog niet diep, nog niet tot “in de sfeer van het lichaam”, getuige het feit dat hij Jezus later tot drie maal toe zal verloochenen.

Johannes de Evangelist heeft echter met een toekomst te maken die ver voorbij de opdracht van Petrus ligt. Helemaal op het eind van het Johannes-evangelie is daar een aanwijzing voor. Tot drie maal toe spreekt de Christus Jezus Petrus aan als “*Simon, zoon van Johannes*” met de vraag *of hij hem lief heeft*, en drie keer moet Petrus bekennen dat hij maar zijn *vriend* is. (Joh. 21, 15-17) In mysterietaal betekent het woord *vriend* echter al een verhouding die gebaseerd is op een intieme band tussen meester en leerling, zoals die tussen Jezus Christus en Lazarus vóór diens inwijding (de “bruidegom en de vriend”) . Petrus wordt *zoon van Jona/Johannes* genoemd en moet zich dus nog tot een Johannes ontwikkelen.

Jona (betekent letterlijk “duif”) ging op een voorchristelijke manier door de inwijding (Matth. 12, 38-41). Lazarus werd van buitenaf door de Christus zelf ingewijd. Door de kracht van het mysterie van Golgotha is de Johannesweg als een openbaar geheim beschikbaar voor ieder mens:

*“Indien gij mij liefhebt, zult gij trouw blijven aan mijn opdracht. En ik zal de Vader vragen en Hij zal u een ander geven die u bijstaat, om met u te zijn door alle tijden heen: de Geest van de waarheid. Hem kan deze wereld niet vatten, omdat zij hem niet ziet en hem niet kent. Maar gij kunt hem kennen, omdat **hij bij u woont en in u zal zijn**. Zo laat ik u niet als wezen achter, ik kom tot u. (....) Op die dag zult gij u hiervan bewust worden: Ik in mijn Vader en gij in mij en ik in u. Wie mijn opdracht in zich bewaart en daaraan trouw blijft, hij is het die mij liefheeft. En wie mij liefheeft, zal van mijn Vader liefde ontvangen en ik zal hem mijn liefde geven en **zal zelf in hem tot verschijning komen**.”*(Joh. 14, 15-21)

Betekenisvol in het laatste stukje van het Johannes-evangelie is de volgende passage (Joh. 21, 20-24): “*Petrus keerde zich om en zag de leerling aan wie Jezus zijn liefde gaf en die hem volgde. Het was dezelfde die bij het avondmaal aan zijn borst lag en vroeg: Wie is het die u verraadt? Met het oog op hem zei Petrus: Heer, en hij dan? Jezus zei tot hem: als ik wil, dat hij blijft totdat ik kom, welke betekenis heeft dat voor u? Gij, volg mij!*”

Het is een aanwijzing dat het institutionele Petrinische christendom, uitgebouwd door de roomse kerk, bij de terugkomst van Christus in de etherwereld aangevuld en vervangen zal worden door een Johanneïsch christendom, voorbereid en begeleid door Johannes in verschillende volgende levens.

(Lazarus-)Johannes was de enige leerling die door zijn inwijding de Christus-Jezus echt kon *volgen*. Zowel in de zin van het sterven en opstaan, het liefhebben, als in de zin van het begrijpen. Daarom kon hij, ook als enige leerling, onder het kruis staan, samen met de moeder van Jezus en Maria-Magdalena. Dan gebeurt er iets opmerkelijks:

“Toen Jezus zijn moeder zag en de leerling die hij liefhad, die bij haar stond, zei hij tot zijn moeder: Vrouw, zie: uw zoon! Daarop zei hij tot de leerling: Zie, uw moeder! En van dat uur nam de leerling haar bij zich op.” (Joh. 19, 26-27)

Het is moeilijk voor te stellen dat Jezus niets zou geregeld hebben voor zijn moeder. Hier gebeurt iets heel anders. Johannes wordt hier “zoon van”! En Maria is hier niet alleen maar de moeder, ze is doorheen de gebeurtenissen de Maria-Sofia geworden. In de schilderkunst wordt ze met Pinksteren vaak afgebeeld in het centrum van de leerlingenkring, met boven haar hoofd de duif. Johannes gaat dus doorheen Maria-Sofia een verbinding aan met de heilige Geest. Je kunt vermoeden dat hij zich verder zal ontwikkelen tot een drager van de heilige Geest.

Na Pinksteren zal Johannes nog lang leven. Hij werd minstens 100 jaar oud.

Bij de eerste christenvervolgingen in Jeruzalem trekt hij, samen met de moeder van Jezus, naar Ephese, een oude mysterieplaats gewijd aan de godin Artemis/Diana. In de ethersfeer van die plaats was nog een sterke woordkracht aanwezig, die hij met al zijn inzet probeert te verchristelijken. Vanuit Ephese onderneemt hij ook vele reizen naar de andere prille christelijke gemeenten in Klein-Azië.

Maar ook buiten Palestina nemen de christenvervolgingen toe. Op reis naar Rome wordt Johannes gevangen genomen en in een vat met kokende olie gegooid. Wonder boven wonder overleeft hij dat en wordt daarna verbannen naar het karig bewoonde eiland Patmos in de Egeïsche zee. Daar zal hij in een grot de machtige visioenen van de Apokalypse ontvangen. Daarom wordt hij ook Johannes de Apokalypticus genoemd.

Nadat in het jaar 96 keizer Domitianus werd vermoord, wordt Johannes vrijgelaten en keert hij naar Ephese terug. Hij is dan al heel oud. Daar zal hij zijn evangelie dicteren. Als hij weigert om aan de godin Artemis/Diana te offeren, krijgt hij de gifbeker te drinken. Op menig schilderij is Johannes afgebeeld met een kelk waarin een slang. Ook dit overleeft hij. Helemaal op het eind van zijn leven wordt hij door zijn leerlingen rondgedragen en kan alleen nog maar zeggen: “Kinderen, hebt elkaar lief.”

Johannes de Doper en Johannes de Evangelist

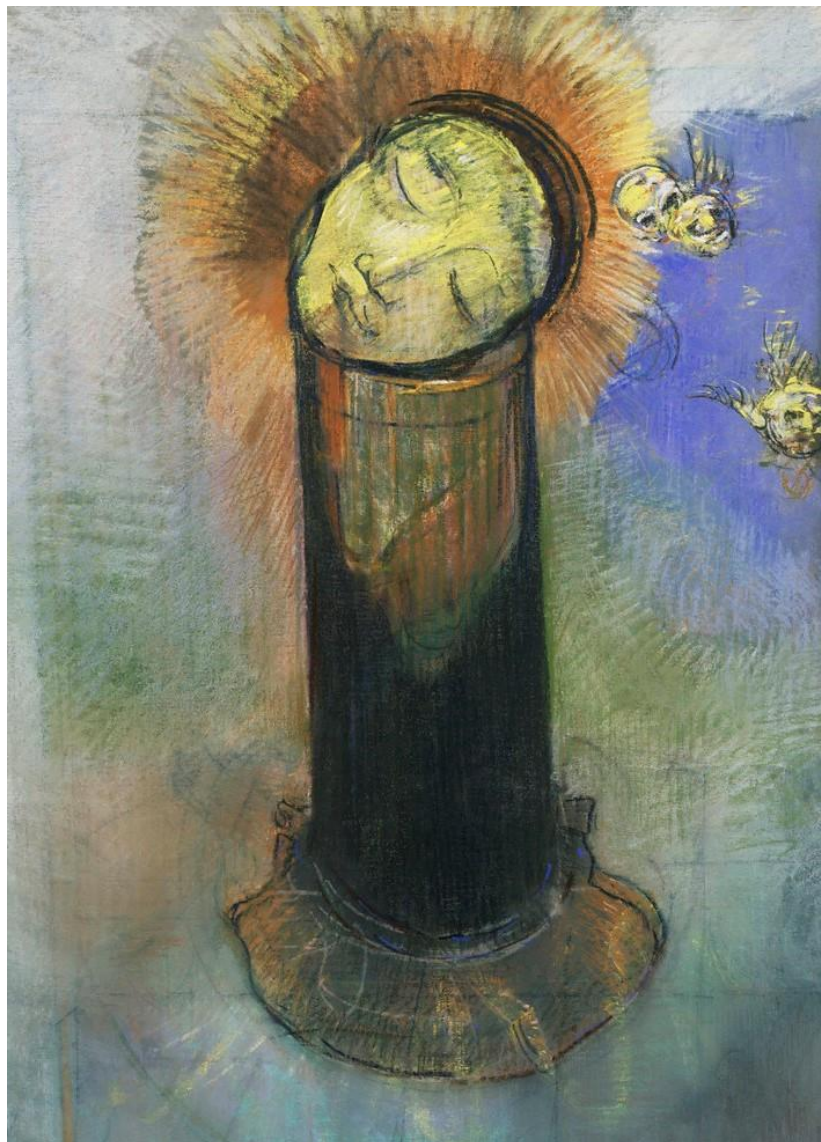
Met de doop in de Jordaan is de voornaamste opdracht van Johannes de Doper afgerond: hij was de wegbereider geweest van de Christus, die in Jezus mens moest worden. Daartoe hadden Jezus en hijzelf al van in de geestelijke oertijden van de mensheid een innige band.

De doop die de mens Jezus ondergaat, zet zich echter verder in de Christus Jezus; de doop in de Jordaan was nog maar de geboortekant. Als Johannes de Doper aan de geboortekant staat, dan staat Johannes de Evangelist aan de sterfkant. *“Ik onderga een doop, waarmee ik gedoopt word; en hoe beklemt het mij, tot het volbracht is.” (Lk 12, 50)*

En toch is het moeilijk voor te stellen dat zo’n ongelooflijk hoge individualiteit als Johannes de Doper – nog veel hoger dan de aantredende Lazarus – met het vervolg van de “doop” niets te maken zou hebben gehad.

Mattheüs (14, 3-12) en vooral Markus (6, 17-29) berichten vrij uitvoerig over de dood van Johannes de Doper door onthoofding. Johannes bezegelde zijn lot door zijn eigen consequent handelen tegenover Herodes, die ongeoorloofd Herodias, de vrouw van zijn broer had gehuwd. Het verhaal van de nog heel jonge Salomé, dochter van Herodias, is algemeen bekend: hoe ze op het verjaardagsfeest van Herodes danst en de gasten bekoort, waarop hij een eed doet dat ze tot het halve koninkrijk mag wensen, zij aan haar moeder vraagt wat ze moet kiezen, die haar beveelt dat het hoofd van Johannes de Doper (die toen al door haar toedoen in de kerker zat) op een schotel wordt binnengebracht.

De schotel met het hoofd is in de schilderkunst een pregnant beeld. Een kunstenaar als Odilon Redon schildert het hoofd van de Doper bijna als een monsttrans, met er omheen engelwezens uit de hoogste hiërarchieën.

Redon

Het is merkwaardigerwijs Herodes die laat aanvoelen wat er geestelijk gebeurt bij de dood van Johannes. Hij had in wezen geen slechte band met de Doper. Dat Johannes “maar” in de kerker was geworpen, was tegen de wil van Herodias: *“.....en zij wilde hem doden, maar vermocht het niet. Want Herodes had ontzag voor Johannes; hij kende hem als een rechtvaardige en heilige. Daarom beschermde hij hem en luisterde naar hem, hoewel hij daardoor vaak in verlegenheid geraakte; maar hij hoorde hem graag.”* (Markus 6, 20) En op het horen van de wens van Salomé, is hij *“diep bedroefd, maar om zijn eed en wegens de gasten wilde hij het haar niet weigeren.”* (Markus 6, 26)

Het verhaal van de onthoofding is ingebed tussen de uitzending van de 12 (Markus 6, 7-13) en de spijziging van de 5000, waarbij van het wondermaal 12 korven met brokken overblijven (Markus 6, 32-44). Als Herodes hoort van Jezus en de daden van de uitgezonden leerlingen, is zijn reactie: *“Johannes, die ik onthoofd heb, die is opgestaan.* (Markus 6, 16)” Esoterisch onderzoek laat zien dat Herodes in zekere zin gelijk had. Bij zijn dood werd Joannes de doper de genius, de begeleider van de 12 vanuit de geestelijke wereld. Ook hier effent hij het pad voor de werking van de Christus. Bij de spijziging van de 5000 verzamelt hij als het ware de overschotskrachten van de liefde van Christus en stelt ze ter beschikking van de 12. Met die krachten zullen ze later in staat zijn om wél zelf de mensen “te eten te geven”.

Hiermee komt Johannes de Doper in de toekomstseer van Johannes de Evangelist.

Een volgende stap in het steeds meer verstrengeld worden van de twee Johannesfiguren, wordt gezet bij de inwijding van Lazarus.

Johannes de Doper was – in tegenstelling tot Lazarus, die een mens van zijn tijd was - een mens van wie de Christus Jezus kon zeggen: *“... Of wat hebt gij willen zien? Een profeet? Ja, ik zeg u: een die meer is dan een profeet! ... Amen ik zeg u: Onder allen die uit vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan groter dan Johannes de Doper; maar de kleinste in het rijk der hemelen is groter dan hij.* (Matth. 11, 7-12)” Johannes de Doper was met andere woorden een “vleindigd mens”. Wat betekent dat hij als enig menselijk wezen al alle hogere geestorganen had van de mens van de toekomst. Deze geestorganen schenkt hij als het ware aan Lazarus tijdens diens driedaagse inwijding.

Bijzonder in dit verband, is dat Johannes de Evangelist, vlak voor de Christus Jezus op de vierde dag de steen laat weghalen, Lazarus in plaats van (vaak verkeerd vertaald) “de gestorvene”, “de vleindigde” noemt: *“Jezus sprak: Neemt weg de steen! De zuster van de vleindigde, Martha, zei tegen hem: Heer, hij riekt al, want het is de vierde dag.* (Joh. 11, 39)”

Een zachte en bedekte aanduiding van de rol van Johannes de Doper bij de inwijding van Lazarus, laat een ogenschijnlijk detail in het verhaal zien: *“En hij ging weer naar de overzijde van de Jordaan, naar de plaats waar Johannes het eerst gedoopt had.* (Deze plaats weten we, heette Bethanië.) *Daar verbleef hij en velen kwamen tot hem. En zij zeiden: Johannes heeft geen tekenen volbracht, doch alles wat Johannes over hem gezegd heeft, is waar. En velen begonnen daar in hem te geloven.* (Joh. 10,40-42)” In het andere Bethanië (dicht bij

Jeruzalem) ligt Lazarus zwaar ziek, maar *“Toen hij nu gehoord had, dat Lazarus ziek lag, bleef hij nog twee dagen in de plaats waar hij zich bevond.”* (Joh. 11, 6) Als De Christus Jezus ten slotte aankomt in Bethanië, ligt Lazarus al voor de vierde dag in zijn inwijdingsgraf.

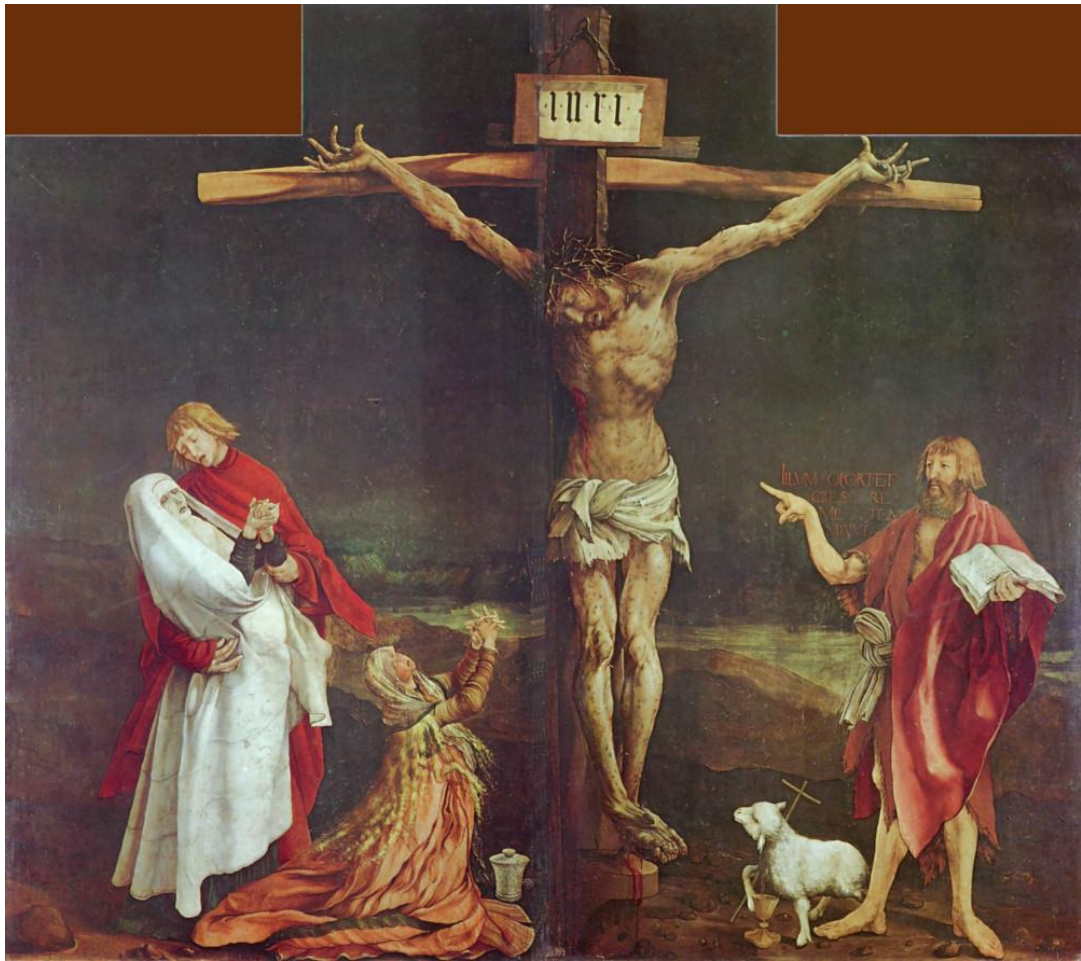
In de kunst zijn talloze voorbeelden te vinden van Johannes de Doper en Johannes de Evangelist samen, die als een soort van tweelingzielen allebei aanwezig zijn bij sleutelgebeurtenissen in het leven van Jezus en de Christus Jezus. Bekende en beroemde voorbeelden zijn in Brugge het Johannes-altaar van Hans Memling, waarop beiden geportretteerd zijn bij de Madonna met het kind, en in Colmar het Isenheimer Altaar, van Matthias Grünewald, waarop beiden onder het kruis staan. Een enkele keer worden ze samen in één wezen afgebeeld, bijv. door Michiarelli (?).

Een mooi voorbeeld van verstrengeling van de beide Johannesen, is een afbeelding van Albrecht Aldorfer. Hij laat Johannes de Doper helpend aanwezig zijn bij het opschrijven van aan de Apokalypse. En dit in het teken van de hemelse Maria-Sophia. Je kunt inderdaad vermoeden dat Johannes de Doper, met zijn grote kennis van het (oer)verleden van de mensheid, een grote inspirator moet zijn geweest.

Tegelijk kan je je niet van de indruk ontdoen, dat hij, net als bij Jezus het geval was, naar de Apokalypticus wijst en zegt: *“Hij moet toenemen, ik moet afnemen.”*

Memling

Grünewald

Aldorfer

Het is niet onlogisch om ervan uit te gaan dat de verstrengeling van de beide Johannesfiguren zich zal voortzetten in hun volgende levens. Wat alles te maken heeft met de terugkomst van de Christus in de etherwereld, in samenhang met een Johanneïsch christendom.

Johannes de Doper en Johannes de Evangelist/Apokalypticus en de mensenwijdingsdienst

Als twee zuilen van “genade van God” staan Johannes de Doper en Johannes de Evangelist/Apokalypticus naast de Christus die mens wordt: de Doper aan de kant van het verleden en de geboorte, de Evangelist/Apokalypticus aan de kant van het sterven en de toekomst.

In elke mensenwijdingsdienst wordt het leven van de Christus Jezus gecelebreerd: in het evangeliegedeelte (menswording), het offer (lijden en dood), de verwandeling (opstanding/Pasen) en de communie (verschijnen in de mens/Pinksteren). Zijn ook de Doper en de Evangelist/Apokalypticus herkenbaar?

Je kan in ieder geval de kwaliteit van Johannes de Doper herkennen in de belijdenis/het credo, na het gedeelte van de verkondiging. In het credo wordt de grote boog gespannen van het oerverleden naar de verre toekomst. Het is alsof hij het is, die door de priester heen spreekt als die zegt: *“Ja, zo is het.”* Je kunt pas belijden wat je als kennen, als (geestelijke) feiten, in je draagt. Zelfs als het om dingen in de toekomst gaat, zijn die in het kennen eigenlijk al aanwezig in het heden, en behoren in het denken en uitspreken al weer tot het verleden. Vandaar dat zo’n inhouden altijd opnieuw tot leven moeten worden gewekt, anders verstarren ze tot dogma’s.

De kwaliteit van Johannes de Evangelist/Apokalypticus kan je herkennen in het Onze Vader, na het gedeelte van de verwandeling. Niets in dit gebed is al. Het Onze Vader is een en al toekomstgericht en heeft een grote Ik-dynamiek, die zich uitdrukt in de aanvoegende wijs, waarin wens en wil van spreker en hoorder grammaticaal samenkomen (*worde, kome, geschiede*). In de centrale bede, *“Geef ons heden ons dagelijks brood”*, wordt de overgang gemaakt naar een rechtstreeks vragen. Dat vragen is in zekere zin eigenlijk een vervulling van wat daarvóór kwam, zowel in het Onze Vader zelf, als in de verwandeling. In de communie wordt het een aardse werkelijkheid. Deze ogenschijnlijk eenvoudige, onschuldige en vanzelfsprekende bede, draagt in werkelijkheid de hele Apokalypse in zich: alles wat de mens en de mensheid nodig heeft en zal overkomen om daaraan Ik-wakker te worden en zich te ontwikkelen.

Tussen het offergedeelte en de verwandeling is er een moment waarop beide Johannesen aanwezig lijken te zijn, als een soort van tweeling wachters. Dat is bij de grote, of stille bewieroking van het altaar. Het is het ogenblik in de dienst waar een hogere grens (de eerste was bij het aansteken van de kaarsen) wordt over gegaan. Het altaar wordt verder “gewijd” om het heilige sacrament te voltrekken. Niet toevallig komt in de Johannestijd het ingevoegde getijdengebed vóór de bewieroking van het altaar. In het eerste getijdengebed

(het “epistel”) proef je duidelijk de sfeer van Johannes de Doper; in het ingevoegde getijdengebed (het “invoegsel”) meer de sfeer van de Evangelist/Apokalypticus. Ook (Lazarus-)Johannes is een voorverkondiger van het heil...

Een “Johannes” is een grensganger in dienst van de Christus!

Johannes de Doper en Johannes de Evangelist: twee krachtzoulen of tweeling wachters om de Christus. Het bekende en beroemde retabel van “Het Lam Gods” van Van Eyck in Gent, heeft in gesloten toestand op de twee centrale panelen de beeltenissen van de beide Johannesfiguren. Links Johannes de Doper, wijzend naar het lam, en rechts Johannes de Evangelist/Apokalypticus met in zijn linkerhand de kelk met in de wijn de slangen. Met zijn rechterhand zegent hij de kelk in een priesterlijk gebaar en transformeert de inhoud tot een medicijn, een “helende artsensij”.

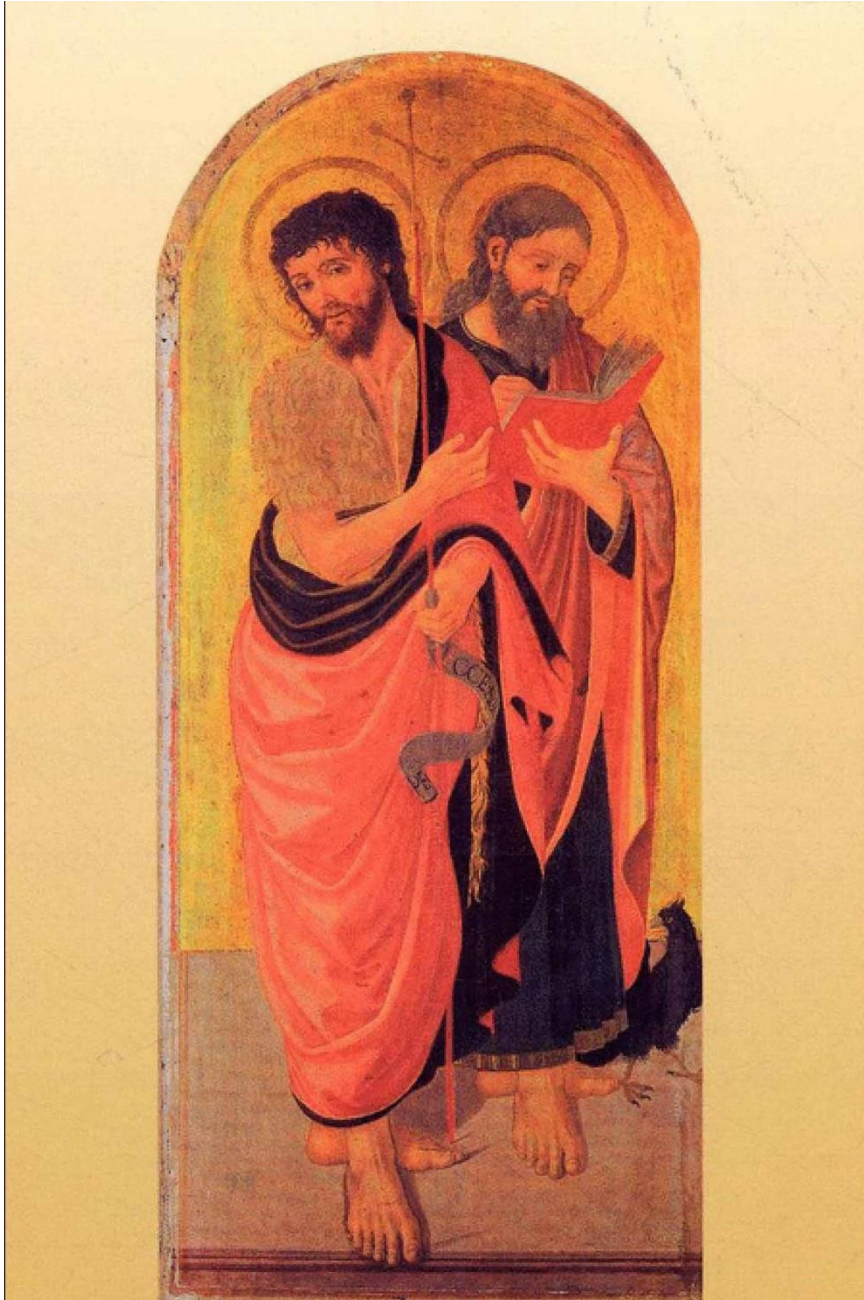
Bijzonder is, dat als de panelen opengeklapt worden, op dezelfde plek de cultische dienst in de geestelijke wereld zichtbaar wordt, met alle gestorvenen die, *“Christus in zich opwekkend ons zijn voorgedaan.* (uit de mensenwijdingsdienst)”

Opmerkelijk is dat aan de achterkant van de open panelen, boven de Johannesfiguren de schuldbevuste Adam en Eva zijn afgebeeld, en dáárboven Kain en Abel en de broedermoord. Dat is geen toeval. De offercultus van de Christus Jezus in zijn leven op aarde en sindsdien in de cultische diensten, zowel op aarde als in de geestelijke wereld, wil niet alleen aarde en hemel weer met elkaar verbinden. Maar ook de uiteengevallen mensheid verzoenend weer met elkaar verenigen. Noodzakelijk voor de toekomst van de mens.

Van Eyck

Als wachters voor en tijdens de mensenwijdingsdienst, doen de twee Johannesfiguren denken aan Michaël, die in het getijdengebed (epistel) van de Michaëltijd wordt beschreven als *“helderstralend als Christus’ aangezicht, als wachter voor het wijdingsoffer.”* Er is dus ook een duidelijke band met de grote wachter Michaël. En dan kan je begrijpen waarom in de mensenhelft van het jaar (de eerste helft is de Christushelft, van Advent tot Pinksteren) eerst het Johannesfeest komt en dan het Michaëlfeest.

Michiarelli (?)